

1537

מדינת ישראל
הכנסת

פרוטוקול מס' 23/ב'

מישיבת ועדת הכלכלה
שהתקיימה ביום ג', ט' באדר ב' תשי"ז - 12.3.1957
בשעה 11.15.

ס.י.

בכחו:

- ב. מבניאל - היו"ר
- ב. אזניה
- ס. אולמרט
- י. אלמוגי
- י. כמיס
- י. ביאני
- ש. פרלשטיין
- ג. שוקן
- ש. שורש
- י. רוקח
- י. פלכסר - מזכיר הוועדה

מוזמנים:

- מ. ארם
- מר גלבוע
- מר הלוי
- מר לוונטל
- מר רוזנשטיין
- משרד המסחר והתעשייה
- " " "
- " " "
- " " "
- חבר הכנסת מ. ארם
- חבר הכנסת ח. רובין

סדר-היום:

הצעות לסיכום הדיון בענין מפעלי ים-המלח
הצעות לסדר היום בענין זיופי טזון שהועברו לוועדה
על-ידי מליאת הכנסת.

- - - - -

היו"ר ב. מבניאל: אני פותח את הישיבה. הדיון היום נסוב על שני דברים: סיכום מסקנות ועדת הכלכלה בענין מפעלי ים המלח, ודיון בהצעות לסדר היום בכנסת שהועברו אלינו בענין זיופי מצרכים וחקיקת חוק בענין זה. ובכן יש שתי הצעות: האחת שלי והשניה של חבר הכנסת שורש. אקרא אותן בפניכם. (קורא את ההצעות).

אתם שמים לב שאנחנו מחזיקים את הענין מיוזמתנו אנו כמעט 14 חודשים. מעת שזה הועבר אלינו על-ידי מליאת הכנסת, עברו כ-7 חודשים, ודנו בזה בוועדה ובוועדות משנה. ואילמלא חיכינו עד קבלת הדו"ח של הוועדה הציבורית, היינו מוצאים מסקנות אחרות.

לאחר ש"דבר"ו" למרחב" כתבו אחרי הדו"ח מה שכתבו, נדמה לי שאין הוועדה רשאית יותר להסתפק בדברים פושרים והיא חייבת להביא דברים קונקרטיים.

ס. אולמרט: אני רוצה להוסיף משהו להצעתו של היו"ר הוועדה או הצעה נפרדת. יש בדו"ח כמה מקומות שמדויקים רמזים די ברורים על מצב חסור מאוד שיכול להתהוות במפעל ומסכן את עצם קיומו של המפעל. נאמר שהוועדה מצאה לנחוץ להקדיש לבעיית המים את תשומת הלב הראויה לה כבעיה שעשויה... מתברר שבכלל אלה שתכננו את המפעל לא היו משוכנעים, והיו חילוקי דעות יסודיים אם אפשר בכלל לגשת לעסדה. אני חושב שהסעיף הזה חסור מאוד, ויש צורך לתקן.

אני צני שותף לאופטימיות של היו"ר לגבי העתיד. הייתי מוחק את הסעיף המדובר על כך, כי אין זה עניננו להסתכן בנבואות.

הכל יש בטעיף ג': אנחנו אומרים שהיתה התקדמות מעודדת; אבל מה שנאמר לגבי העתיד - אני מציע למחוק.

בראה לי שכל טעיף ד' מטורבל. יש רשות מבצעת, ואי אפשר לכבול את ידיה בכל מיני ועדות. ודווקא בדו"ח של הוועדה הציבורית נאמר שאחד מגורמי הכשלונות היה הוויכוח המתמיד וההתערבות המתמדת של כל מיני רשויות עם הרשות המבצעת. אני מציע למחוק את טעיף ד'!

היו"ר ב. אבניאל: בענין המים המתוקים פנה אלי מר רוקח לפני שבוע ובכוונה לא רציתי לשנות את הצעתי המקורית. אולם אין ספק שאפשר להכניס תיקונים.

ג. שוקן: אני סבור שגם הדברים שנתגלו לנו בישיבות שבהן שמענו את נציגי משרד הפיתוח ונציגי הנהלת ים המלח וגם מה שראינו במקום - זה מחייב את הוועדה לומר במסקנות דברים ברורים על המצב כפי שהוא נתגלה לנו. לנו יש אפילו חלק מסויימת במינוי הוועדה הזו שעשתה עבודה יסודית מאד. הוועדה הזו נתמנתה על-ידי משרד הפיתוח בעקבות היוזמה שיצאה מוועדת הכלכלה, וזה טראה שיש משקל גם למה שוועדת הכלכלה עושה, ויהיה זה קצת מוזר אם אחרי כל זה, אחרי שהשקענו זמן בענין זה, אחרי שיש דו"ח חמור ורציני ומפורט של ועדה מטעם משרד הפיתוח, שאנחנו נסתפק במסקנות קצרות שיש בהן סידה די רבה של טשטוש המציאות החסורה שאי אפשר להתעלם ממנה.

משום כך אני תומך בקווים הכלליים של מסקנות היו"ר. יש לי הצעות לתיקונים, ואם הן תתקבלנה - אני מוכן להצטרף לדעת המציע.

יש לי הערה כללית. מינוי בדעה שאנחנו צריכים במסקנות שלנו להיתלות במסקנות או בדברים שקראנו בדו"ח של ועדת החקירה, אם הם אינם מאשרים ומזדהים עם דברים שאנחנו בעצמנו גילינו אותם. הם עשו עבודה יותר יסודית ולרשותם עמדו כוחות מקצועיים, ובמידה שהמסקנות שלהם מאשרות את המסקנות שגם אנחנו הגענו אליהן, בדור שאנחנו צריכים להזכיר זאת. אבל אנחנו לא צריכים להיתלות בזה. משום כך אני מתנגד לפיסקה שבה מצטטים את הפרט הזה של מר כהנר, שחלש לבדו על הוצאת 8 מיליון לירות. אילו אנחנו, בחקירת העדים שלנו היינו נתקלים בזה, אולי היינו צריכים להכניס זאת למסקנות. נזכיר את ועדת החקירה בכל מקום שהיא מאשרת מה שאנחנו רוצים לומר, אבל אל נתקשט בנוצות זרים. אין צורך להכניס את זה למסקנות ועדת הכלכלה.

לעומת זאת דעתי אינה כדעתו של חבר הכנסת אולמרט שטעיף ד' מיותר. אני רק מציע תיקון אחד. אני חושב שלא צריך לדבר על ועדה קבועה של אנשי מדע ומוסחים, כי ועדה, זה תמיד גורם שאין לו תפקיד קבוע.

אנחנו נלך בעקבות המלצה של מבקר המדינה. הוא ציין שיש צורך במנגנון פיקוח מתמיד על העניינים הכספיים. אני מציע להגיד במקום "ועדה קבועה" - "מנגנון פיקוח", או "מבקר המדינה או ע"י האוצר.

י. רוקח: (א) אני מציע למחוק את כל הפסקאות שנותנים לסנהל זה או אחר.

(ב) להדגיש בפירוט שיושב-ראש המפעל הזה צריך להיות מהנדס כימאי טובהק שידע לנהל את העניין, ולא שום איש אחר.

חוץ מזה אין צורך לדבר על כל המפעלים, אלא על מפעל האסלג. אני מציע להצטמצם במפעל האסלג ולדרוש שיתמנה סנהל טכני כימאי שידע את עבודתו. יש צורך להוציא את המלים "מפעלים מסלתיים אחרים". אנחנו מדברים על מפעלי ים המלח.

אני חושב שצריכה להיות בדו"ח מלה על דב יוסף. צריך להגיד איזה דבר, אפילו בדרך רכה. אני מציע טעיף שידבר על אחריותו וחלקו של דב יוסף בענין זה.

ש. פרלשטיין:

נראה לי שחסר בדו"ח העיקר, ענין האחריות. דובר על לשלון ההנהלה, אבל מתוך הדו"ח מתברר שמשך הפיתוח ושר הפיתוח הקודם התערב בעבודה המעשית היום-יומית, ואני חושב שגם למשרד וגם לשר יש חלק בהסתלסלות המעציבה במפעלי ים המלח. הוועדה חייבת לציין זאת ולהטיל את כל האחריות של המלון לא רק על הנהלת המפעל. אני חושב שזה הכרחי, גם אם מבחינה אישית זה לא כל כך נוח.

לא נראה לי הציטוט של ענין מסירת העבודה ב-8 מיליון לירות והוספת ענין המים, משום שזה מחליש את יתר מסקנות הוועדה.

אני בני מקבל את דעתו של חבר הכנסת אולמרט בנוגע לסעיף ג', לגבי המלים "והוכנסו שיפורים שהביאו להתקדמות... להבראת המפעל" להנחתו לרנטביליות מסקית". בשום אופן לא. זה קטור בשאלה אחרת.

בסעיף ד' אני חושב שיכולים לשלב כמה דברים ולא לקבוע ועדה מפקחת. מה שאמר חבר הכנסת שוקן, יש להכניס את זה בשילוב לסעיף ה'.

היו"ר ב. אבניאל: אני חושב שאפשר לקבל את התיקון של חברי הכנסת פרלשטיין ואולמרט שלא נתחייב על הבאתו של המפעל לרנטביליות מסקית. אבל לדעתי מה שמתקיים לאמת שהשינויים וההתקדמות בשנה האחרונה נותנים פתח תקווה להבראת המפעל - את זאת אנחנו חייבים לציין. אני מוכן לסחוק את המלים "ולהבאתו לרנטביליות מסקית".

אני סבור, עם כל ההצטרפות לדעתו של חבר הכנסת רוקח ביחס לדב יוסף, שאנחנו חייבים לציין זאת. דעתי היא שלא, ואומר מדוע. מדוע רק דב יוסף? האם הטנהל הכללי של המשרד מר פלד אינו נושא באחריות? על-ידי המסקנות די ברור מי אשם.

ש. פרלשטיין:

הנהלת ים המלח נכשלה בניצוא המסימה, אבל לא רק היא אלא גם משרד הפיתוח. ברור שמבחינה פורטלית אחראי השר כלפי הכנסת, ולא עובדי משרד הפיתוח. אבל אני מוכן לוותר, אין לי סום ענין בדב יוסף באופן אישי. אבל אם לא נציין את ההתערבות של משרד הפיתוח, שיש לה חלק בכשלון המפעל, איננו יוצאים ידי חובתנו.

היו"ר ב. אבניאל:

אני בני עוסד על התיקון שחבר הכנסת שוקן רוצה שנכניס ביחס להוצאת הקטע המדובר על 8 מיליון לירות, אם כי אני חושב שהקטע הזה מסקרף כל מה שיש בדו"ח. אם מוסרים לאדם אחד 8 מיליון לירות בצורה כזאת, חובה עלינו להביא זאת לתשומת לבם של חברי הכנסת.

אני מקבל את ההצעה לצרף את הדו"ח של הוועדה הצ'בורית למסקנות שלנו.

ב. אזוליה:

באיזה רשות אנחנו יכולים לצרף למסקנות דו"ח של הוועדה?

היו"ר ב. אבניאל:

אנחנו ממליצים בפני הממשלה להמציא לחברי הכנסת את הדו"ח.

אני מקבל את הצעתו של חבר הכנסת שוקן שיהיה פיקוח מתמיד במקום ועדה קבועה. אולם אני בני מוכן לוותר על סעיף ד' כי הוא סעיף חשוב מאוד. אני רואה טנהלים שאריכים להתאסף פעם בשלושה חודשים ומתאספים פעם בשלוש שנים, אין ביקורת ואין פיקוח, אילו באמת היה מוגבון פיקוח או ועדה על-יד מבקר המדינה או שר האוצר שתפקידה יהיה לחטט אני בטוח שהרבה תקלות היו נמנעות, וזו תכליתנו.

י. אלמנגי:

אני רוצה לומר שאני כמוכן אצביע בעד הצעתו של חבר הכנסת שורש, לא מתוך נסיון לטשטש את הנסיון הטר של מפעלי ים המלח, אלא מתוך רצון כנה להביא לידיעת הציבור ולידיעת הממשלה את אשר התרחש ואת הצורך בתיקון הדברים. אני חושב שבשלושת הסעיפים של הצעת חבר הכנסת שורש יש כל מה שאנחנו רוצים. אילו לא היינו

מ"י

מסתמכים על הדו"ח של הוועדה הציבורית, אין ספק שהמסקנות היו צריכים להיות יותר מפורטות. אולם אם אנחנו כן מסתמכים, האם לא מספיק שבאמר לא רק שאנחנו מסתמכים, אלא שבדו"ח זה משתקפת הסתלשות העניינים בחברת ים המלח מאז שעברה לבעלות מסלכתית. פירוש הדבר שוועדת הכלכלה אומרת לציבור! הנה היתה ועדה, הוועדה הציעה מסקנות, והן ראויות לקריאה ועיון. הסעיף הראשון של הצעת חבר הכנסת שורש עונה על הזעזוע שכולנו זועזענו בו מכל מה שהתרחש בים המלח בתקופה הקודמת.

ד. פרלסטין: לולא קראתי את הדו"ח, יכולתי לפי סעיף א' לחשוב שהכל שפיר ויפה בחברה.

י. אלמוגי: הדו"ח הזה פורסם, ואיננו מתנגד להצעה להטליף בפני הממשלה להמציא לחברי הכנסת את הדו"ח ולצרף אותו למסקנות. לכן אני אומר שבשלושת הסעיפים של הצעת חבר הכנסת שורש יש משום תשובה, משום נסיון לתקן. אין בו כל נסיון לטשטש, ולכן אנחנו נצביע בעדו.

ס. סנה: אני רוצה לומר רק כמה משפטים. אני רוצה להזכיר ליושב-ראש הוועדה שבדיון הקודם הגשתי הצעה מנוסחת בכתב להסתייגות בענין הבעלות, והיא עדיין עומדת.

בנוגע לסעיף ד' בהצעת היו"ר - קודם כל אי אפשר להגיד מבקר המדינה או גורם מסלתי אחר, כי מבקר המדינה איננו גורם מסלתי אלא מסלכתי.

שנית, לגוף הענין בסעיף ד', לדעתי אי אפשר להימנע מלהזכיר את המלצת מבקר המדינה שיש לחוקק חוק שיסדיר את כל ענין האיגודים והחברות המסללתיים. כי מה מדובר כבר מה צריך להיות בחוק. אני חושב שהרבה יותר טוב להגיד שגם מהנסיון הזה מתברר שצריך חוק שיסדיר את היחסים בין המדינה והאיגודים. אני חושב שנעשה שירות טוב אם ניתן דחיפה. אנחנו צריכים להזכיר שהחוק הוא צורך דחוף, יש יש עשרות חברות שהמדינה שותפה להן בצורה זו או אחרת, ואין שום חוק המסדיר מה צריך להיות הייצוג בהנהלה, החלק ברווחים וכו'. אני מבקש שיינתן לזה ניסוח מתאים.

בסעיף ג' של הצעת חבר הכנסת שורש מדובר על שגיאות שפקדו על המפעל. לפי דעתי המושג פקדו הוא בדרך כלל על איזו פורצנות שהטבע. ופה לא היתה כל פורענות שהטבע. צריך להגיד, אם כי באופן מנוסח, במי האשם.

אני חושב שהניסוח הזה מטעה את הציבור. הציבור לא קרא את הדו"ח, וזה איננו מטרת את הענין.

ש. שורש: מי שרוצה להתעניין - יקרא את הדו"ח. והוועדה מצביעה ונותנת איזו המלצה בענין הדו"ח, אני חושב שזה מספיק.

טובן לי שתהיינה כאן המלצות של רוב ומיעוט. אני רוצה להעיר כמה הערות לדברים שהושמעו.

בקשר למבוא - המבוא צריך לכלול רק מה שקרה מאותו הרגע שהענין הובא לדיון בוועדה, ולא צריך לכלול מאומה על כך שהוועדה מיוזמתה היא נכנסה לזה. לא צריך לציין זאת. לא צריך לציין שבוועדה היו חילוקי דעות אם לחכות לדו"ח או לא. הוועדה חייבת לפעול רק מאותו רגע שהכנסת מעבירה אליה את הדבר, ודו"ח שקיים בענין זה בזה. היתה הצעה לסדר היום שהועברה אלינו על-ידי הכנסת.

נראה לי שלא צריך להיות ציטוט. כאשר אומרים "הוועדה רשמה", זה אומר את כל הדו"ח. מי שרוצה להתעניין - יקרא את הדו"ח.

לא צריכה להיות חריגה מהנושא הנדון, והנושא הנדון הוא חברת ים המלח בלבד ולא חברות מסלליות אחרות.

י. לוסק:

אני רוצה לדעת מה גורל ההצעות שלי.

(ב) אם לצדף המלצת הממשלה להסביל את הדו"ח לחברי הכנסת, יש להצביע על כך שהוועדה מפנה את תשומת לב הכנסת לסעיף זה של הדו"ח. אין צורך לפרט זאת, כי אם להפנות תשומת לב.

(ג) אני מתנגד להאשמת פקידים. צריך להגיד: טורד הפיתוח, לא לפרט שמות, ולציין את התקופה.

היו"ר ב. אבניאל: אני חושב שאלה שירצו לתמוך בהצעה שלי או בהצעה של חבר הכנסת טורד יכולים להתאחד על הנוסח: "טורד הפיתוח נכשל בטווח שנים...".

(ב) ביחס להמלצה לצדף למסקנות את דו"ח הוועדה הציבורי זה נתקבל.

(ג) אינני חושב שאנחנו יכולים לקבוע בשום צורה שחייבי להעמיד בראש ספעל זה מהנדס חייטאי. אינני רוצה לפגוע ואין שום הצדקה לפגוע במנהל הנוכחי. שמעתי שהאיש הזה עשה טאטאים נואשים בטווח השנה האחרונה להבריאת המצב. באיזו מידה הצליח - אינני יודע, אבל עשה טאטאים לכן כשאנחנו כותבים "להעמיד בכל ספעל מסלתי בהיקף כזה אדם בעל תכונות המתאימות לאופיו של המפעל" - זה מספיק. הממשלה תראג שיהיה אדם מתאים עם התכונות המתאימות.

אשר להצעה לדבר רק על ספעלי ים הסלח - כאשר ועדת הכלכלה נתקלת בדבר דומה, היא מפנה תשומת לב לכל הבעיה. כך עשינו גם בענין צי"ם. יש פה חוות דעת, ומותר בחוות דעת להרחיב את הדיבור.

לחבר הכנסת סנה: אפשר בהחלט לקבל את התיקון על גורם מטלכתי במקום גורם מסלתי, אם על יד מבקר המדינה או גורם מטלכתי אחר. בוודאי שטמורה לו זכות ביחס למפעלים הטולאמיים, אבל אנחנו לא נצטרף לזה, זאת תהיה הסתייגות מיוחדת שלו.

אני מקבל את ההמלצה שאנחנו מפנים את תשומת-לב הממשלה לדעתו של מבקר המדינה ביחס לצורך לחוקק חוק שיסדיר את מצב האיגודים המסלתיים המטלכתיים עם המדינה, אם כי דוקא במקרה זה זה מוסדר, כי המפעל הוא לגמרי בבעלות המדינה.

אם אנחנו ממליצים בפני הממשלה לצדף את דו"ח הוועדה הציבורית למסקנותינו, אפשר לקבל את הצעתו של חבר-הכנסת שוקן לפחות את כל הקטע המדבר על 8 מיליון הלירות. יקראו זאת דו"ח.

ביחס לסעיף ג' - אנחנו טוחקים את הטלים "ולתבאתו לרנטביליות מסקית". לדעתי חייבות להטאר המלים: "דבר הנותן פתח תקווה להבראת המפעל".

אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות, הצעה א' שלי, והצעה ב' של חבר-הכנסת טורד.

ה צ ב ה

5 - בעד הנוסחה של חבר-הכנסת אבניאל

7 - בעד הצעתו של חבר-הכנסת טורד

הצעת חבר-הכנסת טורד - נתקבלה

הצעת חבר-הכנסת סנה בנדון השלמת הלאמתו של ספעל ים הסלח - לא נתקבלה הסתייגות: לחבר-הכנסת סנה.

ב. אבניאל: הכותרת אינה יכולה להיות - החלטת הרוב או החלטת המיעוט, אלא החלטת ועדת הכלכלה.

דיון בענין זיופי טזון, האחת של חבר הכנסת עבאס והשניה של חבר הכנסת רובין. אני מבין שחבר הכנסת ארם מייצג במקרה זה את חבר הכנסת עבאס.

היו"ר ב. אבניאל:

הזכור את אנשי משרד המסחר והתעשייה כדי לשמוע מהם חוות-דעת על הצעות לסדר טזון בענין זיופי טזון, האחת של חבר הכנסת עבאס והשניה של חבר הכנסת רובין. אני מבין שחבר הכנסת ארם מייצג במקרה זה את חבר הכנסת עבאס. הזכור גם את חבר הכנסת רובין.

הייתי מציג שתי שאלות לנציגי משרד המסחר והתעשייה: (א) האם לדעתם המצב הוא כזה שמחייב לחוק חוק בענין זיופי טזון ושימוט לרעה - דבר שלגביו אין חילוקי דעות בין חברי הוועדה, וצודקים המציעים שהעלו את הבעיה. האם אתם מפליגים שחוקק חוק או נסליץ בפני הכנסת לחוקק חוק. ובמקרה כזה - האם הצעת החוק של חבר הכנסת רובין מטפיקה, או שצריך להכניס בה תיקונים קלים. ואז בהתאם לנוהג אני מציע שנבחנו נסליץ להעבירו לכנסת לקריאה ראשונה. או אולי אתם חושבים שהצעת החוק אינה עונה על הצרכים והדרישות, ושחייבי לעבד דבר יותר יסודי? במקרה זה אני מפליץ בפני חברי הוועדה שנשכח שאנו מחייבים חוק בגדון זה, אבל בהיות שהחוק שהוצע על-ידי חבר הכנסת רובין אינו שלם ואינו מכסה את כל הצרכים - אנחנו מפליגים בפני ה נסלה להכיא חוק יותר מלא.

ס. ארם:

אני רוצה שנשמע היום מפי כאי-כוח משרד המסחר והתעשייה פרטים מאוד סדוייקים על כמה דברים: (א) כיצד זה קרה שבמשך שנים מתגלית מעשי זיופים חסודים המסכנים את הבריאות, מבלי שאלה המזייפים יבואו על עונשם כראוי?

(ב) כיצד קרה הדבר שאלה המזייפים את מצרכי המזון יכלו להמשיך בפעולה זו במשך שנים, לטרות שענין זה הועלה על שולחן הכנסת לא מהיום. הוא הועלה עוד בכנסת השניה. דובר אז גם על מכון התקן שצריך היה לפקח במידה מסויימת על איכות ושיב הדברים.

(ג) האם חקיקת חוק כשהיא לעצמה מטפיקה כדי להפסיק זאת? מה הן דרכי הביצוע שלפי דעת משרד המסחר והתעשייה יכולות להיות אפקטיביות כדי לגבור פעם את הענין הזה? יכול להיות חוק, אבל בין החוק והביצוע יש טרחק רב.

(ד) גם אחרי כל מה שנתגלה בזכור בחיפה, מדוע אנחנו קוראים בעתונות שהעניינים האלה נמשכים?

(ה) מה הם העונשים שהויכו בהם כל אלה שעשו מעשי זיופים?

ח. רובין:

אני חושב שהצעת החוק שאני הצעתי היא צנועה, ואני מציעה לוועדת הכלכלה לא לחכות עד להצעה יותר מקיפה מצד הממשלה. אם הממשלה תבוא ותאחד את מה שיש כאן עם הצעה יותר מקיפה - לא אתנגד.

אינני עוסק כרגע בשאלת הפיקוח, כי גם אם תתקבל הצעה זו או אחרת, זה איננו פותר את הבעיה. אם הי לטובות המבצעים לא יעסקו בחקירות. אני מבקש לקבל את ההצעה הזאת.

מהו לדעתי הפרט החשוב? לדעתי הפרט החשוב יותר הוא מעיף 2 שאני מציע, כלומר עצם מכירת המזון תחת כותרת לא אמיתית - להטיל על זה עונש. מי שמוכר למשל ציקוריה בקופסה של נס-קפה, או מי שמוכר בטר לא כשר תחת הכותרת כשר - דינו כרמאי.

מי שכדי להשיג מחיר יותר טוב בשביל סחורה בעלת סוג או טיב יותר גרוע - אדם בשני דברים: גם לגבי הצרכן וגם לגבי המלחמה המסחרית שלו. על-ידי כך הוא מכה את המתחרה המסחרי ההוגן, וזהו לדעתי דבר חיוני ביותר.

לדעתי הסעיף השני נראה לי עוד יותר חיוני (זה סופיע בחוק כסעיף 3). הוא יותר חיוני מאשר התיקון הראשון.

ויש עוד דבר. עומדת השאלה אם האיש ביודעין סכר סחורה מטיב גרוע תחת כותרת של סחורה אחרת, מטיב יותר משובח ובמחיר יותר גבוה. צריך להוסיף זאת בחוק. אני רוצה להוסיף שאני מרחיב את האחריות גם על אותם המקרים שאיש ממנם איננו יכול להוכיח שידע זאת, אבל שבמסיבות העניין הצטרך לדעת. אם איש קנה, למשל, קופסת בן-קפה במחיר זול באופן מיוחד, והתביעה הכללית יכולה להוכיח זאת, המוכר יכול לטעון שהוא לא טעם את הקפה. הוא צריך היה לדעת שהמחיר היה במוך מהמחיר המקובל.

ובכן אני מציע את שני התיקונים: אחד שהוצע לי על-ידי החנוונים, והשני שאני מוסיף, אני חושב שהוא אינו עומד בניגוד לאינטרסים של המסחר ההוגן, שיוגד או שסכר ביודעין או שבמסיבות אלה הצטרך לדעת.

היו"ר ב. אבניאל: אני מודה לחברי הכנסת ארם ורובין על דבריהם, ואני מציע שנתן קודם לסגן מנהל משרד המסחר והתעשייה לענות על השאלות שנשאלות, ואחר כך להחליף דעות.

עלינו לקבל תשובה על שתי שאלות: (א) האם יש הכרח בחוק חדש, והאם החוקים הקיימים אינם מכסים את המצב; (ב) אם יש הכרח - האם אתם מציעים שבתפקיט בינתיים בחוק זה או שאתם אוטרים שיש צורך בחוק יותר טוב.

מר גלבוע: על השאלה הראשונה אני יכול לענות שדרוש חוק מזון מקיף, מיוחד לשטח המזון. במשרדנו נעשו הכנות ראשוניות. היה מוסחה בינלאומי שעיבוד הצעת חוק, גם היועץ המשפטי הקודם ז"ל, ואנחנו חושבים להמשיך לעבוד את ההצעה, וטוב שוועדת הכלכלה תמליץ שתעובד הצעת חוק מיוחד למזון.

באילו מידה הצעת התיקון הזו יכולה להספיק - אני מבין שהחוק הקיים מפורז ביותר בחוקים שונים, אבל הוא מכסה פחות או יותר את כל השטחים הללו. החסרון העיקרי שלו הוא שאין הוא מרוכז בחוק וכרשות ביצוע.

מר לורנטל: לגבי שתי שאלות אלו עלי להגיד: תקושי והסתבכות שבענין זה היא בעצם בכך שההסדר החוקי לגבי הענין הזה מפורז לחמשה מכשירים חוקיים: החוק הפלילי, חוק הפיקוח, חוק המקנים, חוק טיפוני סחורות ובחוקי הפיקוח. ובכל מכשיר ומכשיר כזה התנאים המוגדרים ומידות העונש וההסדר שונים.

יש ליקויים בחוק הקיים, ליקויים טכניים, והנימוק הוא שכל הנושא מפורז בכל מיני חוקים. לגבי הצעתו של חבר הכנסת רובין אנחנו בדעה שמוטב עכשיו לגשת בדצינות לעיבוד הצעת חוק, שיהיה מרוכז בשטח המזון.

היו"ר ב. אבניאל: לאור מה ששמענו יוצא שאנחנו צריכים להמליץ על חקיקת חוק בשטח זה, בזה אין לי ספק, ובהקדם האפשרי.

אני בני בטוח אם אנחנו צריכים להחזיר את הצעת החוק של חבר הכנסת רובין כפי שהיא לקריאה ראשונה. אנחנו צריכים להמליץ, אבל החוק הזה אינו עונה על הצורכים ומשאיר את הליקויים והסתירות, ואנחנו איננו יכולים לשבת ולעבד חוק חדש. אנחנו מוסמכים או להחזיר חוק לקריאה ראשונה לפליאה, או להגיד: ישבנו על הסדורה, אנחנו מוצאים שהבעיה היא בעיה והיא טעונה חידור וטיפול, אבל אנחנו מטליצים להביא חוק אם דעת החברים מזדהה עם דעתי לגוף הדבר, בסכט כך, ואחר כך נעבור לשמיעת הפרטים.

ד. טובה:

לדעת צריך ללכת בכיוון זה, אבל אני חושב שהוועדה צריכה לפנות באופן קונקרטי לשר המשפטים ולהפנות את תשומת לבו לחרות הדעת של מר לובנסל. צריך להפנות את תשומת לבו לכך שיש פיזור של חקיקה בעניין זה וגם חתירות וליקויים, וכדי לסתום את הפירצות יש צורך לאחד זאת, ושהוועדה מטליצה שיוגש חוק בהקדם. בזה אנחנו לא מבטלים את היוזמה של חבר הכנסת רובין.

ה. שורש:

אני מציע שנפנה לממשלה.

היו"ר ב. אבניאל:

אם כן אנחנו מחליטים להפנות את תשומת לב השרים הנוגעים בדבר לעניין זה, ולראות זאת כצורך דחוף.

מ. ארם:

הייתי מציע שנפנה הפעם לשר המסחר ותעשייה ובאשר לו שיש להכין את החוק בהקדם, כי אנחנו יודעים לצערנו הגדול כיצד דברים אלה הולכים.

י. כטיס:

יהיה זה לטובת העניין שאנחנו נמליץ להעביר את ההצעה לקריאה ראשונה בכנסת, וזה לא יעמוד בסתירה לבקשתנו למשרד המסחר ותעשייה להביא הצעה מושלמת, שייתכן שלא תהיה בכנסת הסלישית.

היו"ר ב. אבניאל:

היות שאנחנו מבטיחים את הביטוי שאנחנו רואים זאת כצורך דחוף ומבקשים להביא את זה בהקדם; והיות שהצעה זו אינה עונה על הצרכים ומשאירה פרוצות וסתירות, אז כדאי היה שנמאחד כולנו יחד על הנוסח הזה.

מר הלוי:

גם בארצות בהן קיים חוק אהיר לפיקוח על המזון, ייצורו, אריזתו, הכנתו ושיווקו - גם שם יש מקרי זיופים. אצלנו יש יותר מקרים כאלה, משום שאין חוק. המשיכה לזיופים גדולה אצלנו יותר.

יש לנו עובדת יסוד: הכנת תיק לבית-משפט גוזלת זמן רב מאד. וגם כאשר מובאים דברים לבית-המשפט, לעתים קרובות מדי ההגנה איננה כפי שצריכה להיות.

הקושי הוא בשני שטחים. יש אצלנו מספר של

כך וכך אלפי עסקים שיש להם רשיונות ייצור. יש רשיונות ייצור מוגדרים למוצרים מסויימים. יש מוצרים שלגביהם יש תקנים ויש מוצרים שלגביהם המשרד מוציא מפעם לפעם צווי ייצור. יתר על כל אפשר גם מפעם לפעם להוציא צווים אישיים. לגבי אלה קיים מנגנון של טכנולוגים, סדומים מתחת למה שמותר, בשביל לפקח על כל השטחים האלה. הוא צריך להכין את הצווים, לעבד אותם ולהוציאם ולפקח על ביצועם. המנגנון הוא יותר מדי מצומצם. ויש כל מיני זיופים, שטחים רבים, שנוגעים גם לשטח אמסטי ובריאותי. ההגנה של משרדנו בעניינים אלה במשך שמונה שנים אינה זהה ואחידה. היו תקופות שהיתה לנו גישה קלה והיו תקופות שהיתה לנו גישה חמורה. לגבי זיופים, במידה והם נוגעים לבריאות-הציבור, ההגנה היא חריפה. הסמכות שבידי המפקח על המזון היא עד שלילה מוחלטת של הרשיון, או שלילה לחודש, שנים או שלושה, בלי הגבלות. השאלה היא כיצד להשתמש בסמכויות אלו ולגלות את מקור העבריינות. יש הרבה מקרים שהזיופים באים ממפעלים שאינם רשומים. הקושי הגדול הוא להגיע אליהם. וכאן, בהצעה שהכניס חבר הכנסת רובין בתור הצעת תיקון, עם השימוש בטלה "ביודעין", לדעתי סתמת את הגולל על אפשרות לגלות את הדברים האלה.

הייתי מציע לא לקבל את הצעת התיקון שהוצעה על-ידי הקמעונאים. על הקמעונאי לדעת מאיזה בית-חרושת לקנות. יש הרבה בתי-חרושת בארץ, המייצרים ריבה טובה וליפתנים טובים, ועניינו של הקמעונאי לקנות מבתי-חרושת מוכרים. אם איזה רוכל הביא לו קופסת ליפתן שזיפים או אפרסקים שהיא מתוצרת הארץ, עם כותרת כתובה באנגלית - זה עניינו של הקמעונאי.

לא נראית לי הטלת החובה על הפרקליטות להוכיח שהיא קנה גידועין. מטפיק שהוא קנה קופסת שימורים בניגוד לחוק, על גבי העטיפה צריך להיות רישום סלם, שם הייצור, הרכב החומרים והכל. אדם ראוי להוסיף טלים באנגלית, אבל לא שונות סאלו שכתובות בעברית. בענין זה צו ברור מאוד. אם הקמעונאי קנה קופסת שזיפיים רק על טהרת האנגלית, ענינו להוכיח זאת.

טבחיות אלו יש למשרד אפשרויות, אבל יש תקלה אחת שכולנו עדיין לה: הפיצול של החוקים מהם יונקים את כל הסמכויות. גם חוק הפיקוח על המזון הוא חוק של שעת חירום, וברגע שלא יהיה משהו שלם ומלא, זו מיד הזמנה לזיופים.

בנקודות אלו אני מצטרף לגמרי לדעת חברי, וזו דעה קבועה ועומדת במשרד. יש צורך ליצור חוק בנוסח הקיים בהרבה ארצות, חוק אחיד. אחר כך יש פרשה פנימית של תפקידים וסמכויות וחלוקת עבודה בתוך משרדי הממשלה. בצדק העירו שכל חוק כזה יש צורך להעביר לדיון משותף עם כמה משרדים ממשלתיים. אולם אין לי ספק שהפיצול היום אינו לטובה. פיקוח על הובלת לחם, פיקוח על איחסון לחם בחנויות - זה שייך גם למשרד הבריאות וגם למשרדנו.

לגבי ייצור, אין לי ספק שלייצור שימורים כמוצרי מזון, בטירה והמדובר על פירות - יש חלק גם למשרד הבריאות. תפקיד משרד הבריאות לבדוק אם הבנין נקי, אם יש חלונות ורשתות ואם הטביעה נכיה.

ולכן אם אנחנו רוצים למנוע כפילות באדמיניסטרציה, רצוי שיהיה חוק ומטגרת אחת. יש מעבדות של חטיבת המזון העוסקות בחלק הכלכלי, ואילו במשרד הבריאות יש בדיקות בקטריוולוגיות ובדיקות של זיהום.

מר רוזנשטיין: על השאלה מדוע יש כל כך הרבה זיופים - למעשה הזיופים של המפעלים שאנחנו מכירים אינם כה גדולים. עיקר הזיופים הם הסימונים הלא-נכונים.

אשר למפעלים בלתי מוכרים, יש כל מיני מפעלים, סוכנים שמוכרים תוצרת, והקמעונאי יודע במפורש שהיא איננה מספיק מוכר, הוא קונה אותה בכמה פרושות יותר זול ומוכר אותה במחיר של תוצרת טובה.

בנוסף על כך יש גם צד פטיכולוגי בכל הענין. המוכלומים שלנו מאוד להוטה אחרי קניית תוצרת עם תווית של חוץ-לארץ.

ש. פרלשטיין: מדוע אתם רוצים להסיר מעליכם את האחריות לענין זה ולהטיל אותה על מישהו אחר? אתה אינך יכול להגיד לאדם: אסור לך לקנות. עליכם לדאוג שלא ייצרו תוצרת מזויפת.

מר רוזנשטיין: איך נתגלה ענין המרקים בחיפה, על-ידי זה שמישהו התלונן על גניבה. היה סיטונאי בחיפה שהיה מטפיק את הסחורה הזאת. מי אפשר להגיד שהוא לא ידע שמי הוא קונה.

היו"ר ב. אבניאל: אנחנו שומעים עכשיו רק אינפורמציה. כשתובע בפנינו הצעת חוק, בחליט עליה. גם דעתי היא שאני אפשר להטיל מיסור על חבורתי. על התווית צריך להיות כתוב הכל באותיות גדולות ובעברית מי המייצר. אולם אינני חייב לדרוש רישון סלם אחר שבא למכור לי. אולם אין זו דעה סופית. אתם תביעו את הצעת החוק, וזו נשקול באופן יותר יסודי את הענין לאחר עובדות.

אני רוצה לשאול תוך כמה זמן אתם יכולים להביא לכנסת הצעת חוק?

מר גלבוע: בערך חודש.

היו"ר ב. אבניאל: זאת אומרת שבערך כעבור שלושה חודשים יכול להיות לנו חוק.

אני סודה לכם מאוד.